

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2019-23-2-179-194>

УДК [37.014.53+061.2]:005.8(477)

ORCID ID 0000-0002-99-58-5226

Наталія Харченко,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут проблем виховання НАПН України,
м. Київ*

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В ОСВІТІ: ПЕРЕВАГИ І МОЖЛИВОСТІ

Анотація. У статті розглядається роль соціального партнерства у сучасній освіті, доводиться його актуальність та необхідність як характерної ознаки демократичного громадянського суспільства.

Визначено причини необхідності розвитку соціального партнерства між різними соціальними інститутами.

Закцентовано увагу на тому, що об'єднання ресурсного потенціалу усіх зацікавлених партнерів виступає чинником збагачення та ефективності виховного ресурсу.

Мета статті – визначити сутність соціального партнерства у сфері освіти між різними соціальними інститутами, розкрити переваги соціального партнерства, можливості, які відкриваються перед закладами освіти та громадськими організаціями, визначити засади, на яких має базуватися співпраця між партнерами.

Для досягнення мети та вирішення завдань дослідження було використано теоретичні, емпіричні та статистичні методи зведення й обробки даних: здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення у сфері освіти та особливостей діяльності дитячих та молодіжних громадських організацій та об'єднань; проаналізовано досвід партнерської взаємодії закладів освіти з іншими організаціями (компаніями)

У висновках підтверджено значимість та необхідність розбудови соціального партнерства у сфері освіти. Доведено, що партнерство допомагає об'єднати матеріальні та кадрові ресурси різних інституцій, удосконалити якість методичної роботи, презентувати кращий досвід та здобутки тощо.

Підтверджено, що соціальне партнерство дозволяє організаціям – учасникам, ефективно відповідати на виклики суспільства та бути дієвими партнерами держави. Основна ідея такої співпраці – взаємовигідна кооперація, в якій дитяча (молодіжна) громадська організація або заклад освіти виступають не в ролі прохача чи споживача ресурсів, а є повноправними партнерами у виробленні кінцевого продукту (освітньої послуги).

Новизна дослідження полягає у вивченні досвіду соціального партнерства закладів освіти різного типу та дитячих громадських об'єднань з іншими соціальними інститутами, визначенні переваг та принципів їх функціонування, напрацюванні механізмів партнерської взаємодії.

Ключові слова: взаємодія, соціальне партнерство, співпраця, дитячі та молодіжні громадські організації, соціальні інститути.

Nataliia Kharchenko,

*PhD in Pedagogy, Senior Researcher,
Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine,
Kyiv*

SOCIAL PARTNERSHIP IN EDUCATION: ADVANTAGES AND POSSIBILITIES

Abstract. *The article considers the role of social partnership in modern education, its urgency and necessity as a characteristic feature of democratic civil society prove.*

The reasons of necessity of development of social partnership between various social institutes are determined.

The emphasis is placed on the fact that the pooling of resource potential of all interested partners serves as a factor in the enrichment and effectiveness of the educational resource.

The purpose of the paper is to determine the essence of social partnership in the field of education between different social institutions, to reveal the benefits of social partnership, the opportunities offered by educational institutions and non-governmental organizations, and to determine the basis on which cooperation between partners should be based.

The theoretical, empirical and statistical methods of data collection and processing were used to achieve the goal and to solve the problems of the research: the analysis of legal and regulatory provision in the field of education and the peculiarities of activity of children's and youth public organizations and associations were carried out. The experience of partner interaction of educational institutions with other organizations (companies) has been analyzed.

The conclusions confirmed the importance and necessity of building social partnership in the field of education. It is proved that partnership helps to unite the material and personnel resources of different institutions, improve the quality of methodological work, present the best experience and achievements, etc.

It is confirmed that social partnership allows organizations–participants to effectively respond to the challenges of society and be effective partners of the state. The basic idea of such cooperation is mutually beneficial cooperation, in which a children's (youth) non-governmental organization or educational institution does not act as a petitioner or consumer of resources, but is a full partner in the development of the final product (educational service).

The novelty of the study is to study the experience of social partnership of educational institutions of different types and children's public associations with other social institutions, to determine the benefits and principles of their functioning, to develop mechanisms of partnership interaction.

Key words: *children's and youth public organizations, cooperation, educational institutions, interaction, social institutions, social partnership.*

Вступ. Питання партнерства як однієї з необхідних умов сталого розвитку суспільства було актуалізовано ще з кінця ХХ століття. У 1992 році на конференції ООН з питань навколишнього середовища і розвитку (Rio Earth Summit) центральне місце в досягненні сталого глобального розвитку було відведено партнерству між урядами, приватним сектором та громадянським суспільством. Цей підхід отримав подальший розвиток на наступних міжнародних засіданнях з питань народонаселення, міського розвитку, гендерних проблем і соціального розвитку, включаючи останню міждержавну зустріч в Йоганнесбурзі в 2002 році.

У 2016 році на Всесвітньому економічному форумі в Давосі у представленому звіті «Майбутнє професій» («The Future of Jobs»), за результатами дослідження на базі 35 компетенцій, які в різних комбінаціях покривають потреби більшості професій по всьому

світу, визначено ТОП–10 найбільш затребуваних до 2020 року компетенцій. Серед них така компетенція, як вміння співпрацювати та вибудовувати взаємодію з іншими, посідає 5 місце (Bessen, 2015).

Сьогодні відкритість і готовність соціальних інститутів до взаємодії та партнерства є важливою характерною ознакою демократичного громадянського суспільства.

Актуальність та необхідність соціального партнерства у сучасній освіті зумовлена низкою причин:

- соціальне партнерство дозволяє організаціям–учасникам ефективно відповідати на виклики суспільства та бути дієвими партнерами держави (основна ідея такої співпраці – взаємовигідна кооперація, в якій дитяча (молодіжна) громадська організація або заклад освіти виступає не в ролі прохача чи споживача ресурсів, а є повноправним партнером у виробленні кінцевого продукту (освітньої послуги);

- соціальне партнерство передбачає безпосередній і прямий обмін ресурсами, що залучаються від партнерів, на конкретні результати діяльності організації чи освітньої установи;

- соціальне партнерство будується на довгостроковій основі і взаємній довірі учасників, передбачає використання потенціалу підприємницького сектору для суспільного блага та фокусується на служінні інтересам усього суспільства;

- соціальне партнерство сприяє розширенню меж співпраці закладу освіти з батьками, інститутами громадянського суспільства, закладами культури, сфери бізнесу, передбачає відповідальне співробітництво різноманітних установ і партнерів.

Зміни, які відбуваються у світі – промислова революція 4.0, цифровізація та інші глобальні виклики – передбачають створення нових механізмів та процедур взаємодії в суспільстві і в освіті зокрема. Вміння вчасно реагувати, адаптуватися та ефективно діяти в умовах змін є запорукою досягнення поставлених цілей (Flake, 2018).

Фахівці наголошують: необхідність вчасно реагувати на виклики суспільства має стимулювати та посилювати партнерство між урядом, педагогами, закладами освіти, бізнес–структурами та іншими організаціями (The Future of Jobs, 2016).

У цифровий вік вимоги до знань, умінь і навичок сучасної людини зростають. За даними досліджень, вісім з десяти компаній (82,2%) бачать необхідність взаємної адаптації з шкільною та академічною освітою. Це створює основу для ефективної співпраці у постійно мінливому світі (Hammermann, 2016).

Поняття «соціальне партнерство» у педагогіці є запозиченим зі сфери трудових відносин. Специфіка соціального партнерства має міждисциплінарний характер, обумовлена складністю, багатогранністю та наступністю.

Організація економічного співробітництва та розвитку (міжнародна організація, що об'єднує більш ніж 34 країни світу) визначила термін «*partnership*» (партнерство) як

«системи співробітництва, засновані на відкритих угодах між різними інститутами, які передбачають розуміння, спільну роботу і спільно прийняті плани» (Безвух, Стопчак, 2015)

Різномасштабно проблематика соціального партнерства була предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. До даного питання звертались у своїх роботах дослідники: Алексейчук (2009), Безвух (2015), Бортнікова (2012), Ібрагімова (2013), Лісова (2016), Махначова (2018), Нямецук (2013), Саркісова (2009), Стопчак (2015), Bessen (2015), Flake (2018), Hammermann (2016), Tennison (2019).

Разом з тим, незважаючи на значну кількість публікацій із досліджуваної проблематики та їх наукову цінність, питання розроблення сучасних моделей соціального партнерства у сфері освіти не було предметом ґрунтовних досліджень вчених.

Мета та завдання. Мета статті – визначити сутність соціального партнерства у сфері освіти між різними соціальними інститутами, розкрити переваги соціального партнерства, можливості, які відкриваються перед закладами освіти та громадськими організаціями, визначити засади, на яких має базуватися співпраця між партнерами.

Основними завданнями визначасмо: проаналізувати стан розробленості проблеми соціального партнерства у педагогічній теорії і практиці; дослідити досвід партнерської взаємодії закладів освіти з іншими організаціями (компаніями), визначити можливості для розширення соціального партнерства з іншими соціальними інституціями, підприємцями, установами, організаціями, громадськістю, органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Методи дослідження. Нами були використані теоретичні, емпіричні та статистичні методи:

- *теоретичні:* аналіз нормативно-правового забезпечення у сфері освіти та особливостей діяльності дитячих та молодіжних громадських організацій та об'єднань; вивчення, аналіз та узагальнення філософської, соціологічної, педагогічної і психологічної літератури з проблематики соціального партнерства.

- *емпіричні:* спостереження, анкетування, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, аналіз змісту документації, експертна оцінка.

- *статистичні:* кількісний і якісний аналіз даних, систематизація та аналітичне групування даних за істотними ознаками, методи математичної статистики і обробки результатів дослідження.

Дослідження проводилося протягом 2016-2018 рр. на базі 5 громадських дитячих організацій з різних областей України (Всеукраїнська дитяча спілка «Екологічна варта» (м. Київ, м. Черкаси); Всеукраїнський дитячий громадський рух «Школа безпеки» (м. Київ, м. Тернопіль, м. Запоріжжя); Національна організація скаутів України (НОСУ) (м. Київ, м. Львів, м. Миколаїв); Міська організація старшокласників «МОСТ» (м. Суми); Молодіжна організація «Сокіл» (м. Тернопіль). У 2019 р. було проведено анкетування дорослих:

педагогів закладів освіти різного типу (ЗЗСО, ЗПО) (57 учасників) та дорослих лідерів дитячих об'єднань (62 учасники).

Новизна дослідження полягає у вивченні досвіду соціального партнерства закладів освіти різного типу та дитячих громадських об'єднань з іншими соціальними інститутами, обґрунтуванні принципів їх функціонування, визначенні переваг та напрацюванні механізмів партнерської взаємодії.

Результати дослідження. В сучасних умовах соціальне партнерство ми розглядаємо як одну із форм взаємодії державних інститутів та громадянського суспільства.

У роз'ясненні Міністерства юстиції України від 24.01.2011 щодо характеристики громадських формувань як інститутів громадянського суспільства зазначено, що в основі розвинутого громадянського суспільства лежить активна діяльність громадських інститутів. У листопаді 2007р. розпорядженням Уряду №1035–р схвалено Концепцію сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 затверджено Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Зазначеними урядовими актами до інститутів громадянського суспільства віднесено: громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні і релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства. Таким чином, інститути громадянського суспільства були унормовані як система суб'єктів, наділених правами і обов'язками щодо відстоювання своїх легітимних інтересів у процесі подальшої розбудови громадянського суспільства в Україні та участі в управлінні державними справами (Семьоркіна, 2011).

На сьогодні в Україні діє відповідна нормативно–правова база, яка визначає правові засади створення, права та гарантії діяльності інститутів громадянського суспільства, зокрема громадських організацій та об'єднань (таб. 1).

Таблиця 1

Нормативно–правове забезпечення діяльності громадських організацій та об'єднань

Тип та № документа	Назва документа	QR–код
1	2	3
Закон України від 22 березня 2012 року № 4572–VI	«Про громадські об'єднання»	
Закон України від 1 грудня 1998 року № 281–XIV	«Про молодіжні та дитячі громадські організації»	

1	2	3
Закон України від 5 липня 2012 року № 5073–VI	«Про благодійну діяльність та благодійні організації»	
Закон України від 16 квітня 2009 року № 1275–VI	«Про асоціації органів місцевого самоврядування»	
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 281–р	«Про схвалення Концепції підтримки та сприяння розвитку дитячого громадського руху в Україні»	
Указ Президента України від 27 вересня 2013 року № 532/2013	«Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року»	

Серед громадських організацій особливе місце посідають дитячі та молодіжні організації.

Дитячі громадські організації та об'єднання є дієвим партнером для інших соціальних інститутів у процесі виховання підлітків.

На думку Н. Коляди, можна з упевненістю констатувати, що в дитячих організаціях не менше заслуг перед суспільством, ніж у інших основних інститутів соціалізації особистості (сім'ї, школи, різних позашкільних освітньо–виховних закладів), і вони реально допомагають дітям увійти до такого мінливого світу цивілізованими людьми.

Взаємодія на партнерських засадах з державними органами і установами, суспільними рухами, громадськими об'єднаннями розширює можливості дитячих організацій у вирішенні найважливіших проблемних питань, які виникають перед дітьми. Так, дитячі організації допомагають дітям у соціальній адаптації, створюючи умови для їхньої успішної соціалізації (Коляда, 2009).

Продовження цієї думки знаходимо й у дослідженні О. Лісовця, який наголошує, що громадські дитячі та молодіжні організації стають важливим і самостійним соціальним інститутом в українському соціумі.

Цей процес підтверджується динамікою кількісного і чисельного зростання таких організацій, формуванням нормативно–правової основи функціонування, налагодженням співпраці з органами державної влади по реалізації державної молодіжної політики, різноманітністю і постійним оновленням змісту, форм і методів роботи.

Сучасні громадські дитячі та молодіжні організації є активним суб'єктом соціально–педагогічної діяльності, оскільки мають соціально спрямовані мету та завдання діяльності, сприяють соціальному захисту, соціальній адаптації та соціальному становленню своїх

членів, реалізують соціально–педагогічні програми (Лісовець, 2008).

За даними дослідників дитячого руху Т. Окушко, Ж. Петрочко, Н. Чиренко, О. Пащенко (Окушко, Петрочко, Чиренко, & Пащенко, 2015), ефективність діяльності дитячих організацій, на думку дорослих лідерів та виховників дитячих громадських організацій пов'язана з рядом факторів.

Серед них: можливість самоуправління, увага державних органів до діяльності громадських об'єднань, підтримка громадського об'єднання партнерами та бізнес-структурами, реалізація соціальнозначущих проєктів тощо. Результати опитування представлено у діаграмі (рис. 1).

Рис. 1. Фактори впливу на ефективність діяльності дитячого громадського об'єднання (за результатами опитування дорослих лідерів ДГО)

У Концепції підтримки та сприяння розвитку дитячого громадського руху в Україні (Концепція, 2018) одним із завдань, які потребують вирішення, є розширення соціального партнерства дитячих громадських організацій з іншими соціальними інституціями, бізнес-структурами тощо.

Шляхом вирішення цього завдання, на нашу думку, є розширення соціального партнерства з іншими соціальними інституціями, підприємцями, установами, організаціями, громадськістю, підвищення рівня співпраці з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, зокрема:

- залучення соціальних інституцій, підприємців, установ, організацій, громадськості до сприяння дитячим громадським організаціям у провадженні соціально значущої діяльності;

- надання можливостей дитячим громадським організаціям брати участь у формуванні державної молодіжної політики;

- розширення міжнародних зв'язків, у тому числі щодо реалізації спільних проектів та участі у заходах міжнародного рівня;

- розроблення та реалізація проектів, спрямованих на залучення дітей до участі у житті суспільства на всеукраїнському, регіональному та місцевому рівні;

- реалізація спільних проектів з національно–патріотичного виховання;

- створення умов для успішної взаємодії закладів освіти з дитячими громадськими організаціями, формування нового типу партнерства закладів загальної середньої освіти і дитячих громадських організацій;

- утвердження позитивного ставлення до дитячих громадських організацій громадськості через різноманітні форми популяризації їх соціально значущої діяльності та ініціатив;

- забезпечення організаційної та педагогічної підтримки і взаємодії;

- забезпечення співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з дитячими громадськими організаціями, використання можливостей їх виховного ресурсу, надання державної підтримки, у тому числі введення у практику зустрічей представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування з дітьми–лідерами, керівниками дитячих громадських організацій, налагодження комунікаційного зв'язку з органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

В основі партнерського підходу лежить змістовна і широка міжсекторна взаємодія партнерів, що дозволяє вирішувати надзвичайно складні завдання, які стоять перед суспільством. Вирішення таких завдань силами одного сектору недостатньо ефективне. Працюючи окремо, кожен сектор проводить відокремлену діяльність, часто конкурує з іншими секторами і / або дублює дії, витрачаючи цінні ресурси. Розрізнені зусилля не призводять до бажаного результату, в той час як партнерський підхід створює нові можливості для розвитку та досягнення результатів за рахунок кращого розуміння умов діяльності і можливостей кожного сектору, а також пошуку нових шляхів їх застосування в цілях досягнення загального блага (Теннісон, 2003).

Таким чином кожен сектор (партнер) привносить в партнерство ті пріоритети, цінності та якості, які лежать в основі його діяльності, примножуючи їх. Тож можемо говорити про *безумовні переваги, які отримують всі учасники соціального партнерства* (див. схему рис. 2).

Рис. 2. Схема: «Цінність соціального партнерства» (за Р. Теннісоном)

Дослідження підтверджують (Молчанова, 2007), (Теннісон, 2003), що соціальне партнерство закладів освіти та громадських організацій базується на наступних засадах:

- рівноправність сторін, відкритість, взаємна повага і співробітництво;

- орієнтація на розвиток, спілкування та обмін ідеями;
- спільна філософія бачення мети і вибір шляху до досягнення кінцевого результату;
- відкриті і рівні можливості для бажаючих стати активними партнерами у співтоваристві, добровільність прийняття сторонами на себе зобов'язань, зацікавленість в результатах;
- свобода обговорення питань, розвиток соціального партнерства на демократичній основі;
- відповідальність сторін; реальність зобов'язань, прийнятих на себе сторонами, обов'язковість виконання колективних договорів, угод.

Таким чином, сутнісними ознаками соціального партнерства є довіра між суб'єктами взаємодії, спільними цілями і цінностями, їх взаємною відповідальністю за результати діяльності.

У контексті нашого дослідження ми з'ясували, який досвід соціального партнерства мають дитячі громадські об'єднання та заклади освіти різного типу з іншими організаціями (компаніями).

Так, 96,6% опитаних педагогів закладів освіти різного типу та дорослі лідери дитячих громадських об'єднань взаємодіяли тим чи іншим чином з різними організаціями (компаніями). Така взаємодія з іншими організаціями – партнерами розподілилася наступним чином (результати представлено у таблиці 2).

За нашими даними, найбільш «включеними» у партнерську взаємодію є заклади освіти різного типу (більшою мірою заклади загальної середньої освіти – 79, 3%). Заклади позашкільної освіти та заклади вищої освіти розглядаються у якості партнерів в рівній мірі (по 72,4%). На тлі цих показників, взаємодія з закладами професійно–технічної освіти є дещо нижчою (41,4%). Це свідчить про те, що стратегія закладів професійно–технічної освіти спрямована, в першу чергу, на співпрацю з роботодавцями – представниками інтересів економічної та соціальної сфери розвитку міста (села), що забезпечують місцями на виробничу практику та роботу.

Таблиця 2

Взаємодія закладів освіти з іншими організаціями – партнерами

№ з/п	Організації (компанії), з якими взаємодіяли заклади освіти	Кількість %
1	2	3
1.	Заклади загальної середньої освіти	79, 3%
2.	Заклади позашкільної освіти	72,4%
3.	Заклади вищої освіти	72,4%
4.	Заклади професійно–технічної освіти	41,4%
5.	Батьківські комітети	55,2%
6.	Громадські організації, об'єднання дорослих	68,9%
7.	Дитячі / молодіжні громадські організації	51,7%
8.	Органи державної влади (районна / міська держадміністрація, ОТГ, сільська рада, міністерства, управління освітою тощо)	62%
9.	Благодійні фонди	44,8%

1	2	3
10.	Міжнародні організації та фонди	34,4%
11.	Іноземні партнери	27,5%
12.	Наукові установи	48,2%
13.	Заклади культури	55,1%
14.	Заклади відпочинку та оздоровлення	31,1%
15.	Бізнес–структури	24,1%
16.	Інше	3,4%

Разом з тим, оскільки більшість проектів та контактів опитаних пов'язані саме з освітніми закладами, можемо зробити висновок, що спільна робота у сфері освіти між партнерами є більш зрозумілою, прозорою та вигідною всім учасникам процесу. Натомість партнерство з бізнес–структурами (24,1%) та іноземними партнерами (27,5%) можливо і є ефективним, але змушує грати «на чужому полі», тобто діяти в умовах невизначеності та ризиків з партнерами з іншої сфери діяльності. Разом з тим це спонукає опановувати нові знання та навички, діяти, розширювати поле можливостей і отримувати значущі результати.

Мають досвід взаємодії з громадськими організаціями та об'єднаннями 68,9% опитаних педагогів. 51,7% будуть партнерство з дитячими (молодіжними) громадськими організаціями. Вважаємо, що взаємодія з такими організаціями та об'єднаннями має розвиватися. Вони можуть стати партнерами переважної кількості закладів освіти (шкіл, зокрема), оскільки дитячі громадські об'єднання все більше стверджуються як інститут, у якому відбувається позаформальне виховання підлітків, та доповнюють виховання, здійснюване іншими соціальними інститутами.

Дані досліджень Л. Сокол, Т. Окушко, О. Пащенко свідчать про яскраво виражене бажання дітей знайти в дитячому об'єднанні друзів, будувати стосунки, цікаво та змістовно проводити разом вільний час, спілкуватися, розвиватися, займатися реальними корисними справами. У цьому контексті, як зауважують дослідники дитячого руху лідерам дитячих об'єднань варто спрямувати свої зусилля на налагодження взаємодії та пошук партнерів, вибудовування з ними взаємовигідних стосунків (обмін інформацією, спільні акції, заходи, проекти тощо); прояв власних ініціатив (створення можливостей для генерації нових цікавих ідей, проектів); відкритість до прийняття нового досвіду та надання власного (Окушко, Сокол, & Пащенко, 2018).

Позитивною тенденцією є те, що у партнерстві задіяні органи державної влади (районна / міська держадміністрація, ОТГ, сільська рада, міністерства, управління освітою тощо) – 62% опитаних мають досвід такого партнерства. Розроблення нових інноваційних моделей партнерства потребуватиме дієвої підтримки з боку органів державної влади та місцевого самоврядування. Зрозуміло, з урахуванням існуючих умов, соціальне партнерство як особлива форма взаємодії суб'єктів виховного простору передбачає створення механізму або системи договірно–правого регулювання.

Певною мірою відбувається партнерство закладів освіти та громадських об'єднань з батьківськими комітетами (55,2%). Взаємодія з батьками є важливою складовою ефективності закладу освіти, адже один із ключових компонентів Нової української школи є педагогіка партнерства – педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками. В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця. Як зазначається в Концепції Нової української школи «учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат» (Концепція, 2016).

Варто зосередити увагу на можливостях партнерської взаємодії з закладами культури (55,1%). Культура заохочує до найрізноманітніших форм творчого самовираження, сприяє розвитку творчої економіки, інноваційної політики та активній участі громадськості в побудові сучасної та демократичної держави. Заклади культури можуть доповнити і розширити можливості громадських організацій та закладів освіти. Саме вони можуть використовувати всі доступні різноманітні форми і методи роботи у сфері виховання учнівської молоді і мають для цього підготовлені кадри.

Нами з'ясовано, що показник взаємодії з науковими установами значний, проте, на нашу думку, недостатній – 48,2%. Існує об'єктивна необхідність у розробці сучасних моделей соціального партнерства та його науково–методичного забезпечення. Вочевидь, цей показник може бути вищим, оскільки наукові установи можуть надавати наукове забезпечення та методичний супровід діяльності всіх учасників спільних проектів.

Досвід залучення до соціального партнерства закладів відпочинку та оздоровлення мають практично третина опитаних (31,1%). Такий досвід є цікавим, але, як правило, носить спорадичний характер, що зумовлено особливостями функціонування такого типу закладів.

Загалом, можемо зробити висновок: заклади освіти мають досить різноманітний та широкий досвід соціального партнерства з іншими організаціями (компаніями). Втім, у подальшому варто розширювати поле соціальної взаємодії з організаціями різних типів та напрацьовувати досвід спільної діяльності, який буде суспільно значущим.

Як результат, партнерство сприятиме становленню нового формату політики у гуманітарному і соціальному аспектах, розширенню соціальних послуг та розвитку громадянського суспільства в цілому.

Обговорення. Впродовж останнього десятиліття значимість соціального партнерства актуалізується у роботах дослідників різних наукових сфер. Так, важливість реалізації такої функції соціального партнерства як вплив соціального партнерства на формування громадянського суспільства і розвиток соціального суспільства, стабільності, економічної безпеки і соціальної відповідальності підтверджується працями Карпової (Карпова, 2017), Бортнікової (Бортнікова, 2012).

Аналіз наукових праць підтверджує наші висновки щодо необхідності налагодження співпраці між різними соціальними інститутами. Вміння співпрацювати та кооперувати свої дії з іншими належить до ключових компетенцій сучасного фахівця з вищою освітою та є умовою для досягнення більш ефективних результатів освітньої діяльності (Саркісова, 2009).

Суголосним нашому дослідженню є розуміння соціального партнерства в освіті як провідного механізму досягнення її якості, особливої взаємодії освітніх установ з соціальними інститутами, державними установами, суспільними органами, яка спрямована на узгодження, реалізацію інтересів усіх учасників цього процесу та досягнення поставленої мети (Лісова, 2016).

Важливою особливістю партнерства є взаємодія індивідів та соціальних груп у межах відповідних соціальних інститутів. Соціальна взаємодія – система взаємозумовлених соціальних дій, за яких дії одного суб'єкта (індивіда, групи, спільноти) одночасно є причиною і наслідком відповідних дій інших. У процесі її реалізується соціальна дія партнерів, відбувається взаємне пристосування дій кожного з них, однотайність у розумінні ситуації, усвідомленні її смислу дій, певний ступінь солідарності між ними (Ібрагімова, 2013).

Аналіз наукових джерел дає підставу стверджувати, що соціальне партнерство в кожній із сфер життя, засноване на добровільному і взаємовигідному співробітництві, має бути спрямоване на досягнення значущих загальних соціальних цілей

Висновки. Результати дослідження дають підставу для висновку про значимість та необхідність розбудови соціального партнерства у сфері освіти. Партнерство допомагає об'єднати матеріальні та кадрові ресурси, удосконалити якість виховної роботи, презентувати кращий досвід та здобутки тощо.

Його сутнісними ознаками є довіра між суб'єктами взаємодії, спільними цілями і цінностями, їх взаємною відповідальністю за результати діяльності.

Розгортання ефективної співпраці з батьками, інститутами громадянського суспільства, закладами культури, сферою бізнесу, що фокусується на служінні інтересам усього суспільства сприятиме позитивним змінам та вдосконаленню роботи педагогічних колективів у середовищі, що швидко змінюється. Відтак, соціальне партнерство є консолідуючим фактором у вихованні сучасних дітей та є чинником збагачення та ефективності виховного ресурсу різних соціальних інститутів.

Список використаних джерел

- Bessen, J. (2015). *Toil and Technology: Innovative technology is displacing workers to new jobs rather than replacing them entirely*. IMF Finance and Development Magazine, March
- Flake R. (2018). *Promoting social partnership in employee training*. – German Economic Institute, 51.
- Hammermann, Andrea. Stettes, Oliver, (2016). *Qualifikationsbedarf und Qualifizierung. Anforderungen im Zeichen der Digitalisierung*, IW policy paper 3. Köln.
- The Future of Jobs Employment*. (2016). Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial

Revolution January, 167.

Алексейчук, В. В. (2009). Теоретичні підходи до обґрунтування сутності поняття соціального партнерства. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал*. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 1, 10-13.

Безвух, С. В., Стопчак, А. Ю. (2015). Соціальне партнерство науки і бізнесу: форми взаємодії, проблеми і рекомендації щодо їх вирішення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 3 (3), 7-14.

Бортнікова, О. Г. (2012). Державне управління забезпеченням соціальної безпеки та проблеми становлення соціального партнерства в Україні. *Інвестиції: практика та досвід. Науково-практичний журнал*, 13, 85-89.

Ібрагімова, К. О. (2013). Дефініція поняття соціальна взаємодія, її види та основні теорії. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 40-41, 289-293.

Карпова, Т. С. (2017). Соціальне партнерство як основа взаємовигідного співробітництва бізнесу та держави. *Електронне наукове видання з економічних наук "Modern Economics"*, 3, 69-77

Коляда, Н. М. (2009). Дитячий рух як інститут соціалізації дітей та підлітків. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. Київ, 568 с.

Концепція Нової української школи (2017). Взято з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Дата звернення: 16.08.2019 р.)

Концепція підтримки та сприяння розвитку дитячого громадського руху в Україні (2017). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2018-%D1%80> (Дата звернення: 12.08.2019 р.)

Лісова, Н. (2016). Соціальне партнерство як основа державно-громадського управління загальною середньою освітою. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*, 54, 183-191.

Лісовець, О. В. (2008). *Формування готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з громадськими дитячими та молодіжними організаціями*. (Дис. канд. пед. наук). Київ

Махначова, Н. М. (2018). Роль соціального партнерства в громаді в умовах децентралізації. *Ефективна економіка*, 6. Взято з <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6404/> (Дата звернення: 30.06.2019 р.).

Молчанова, А. О. (2007). *Соціальне партнерство в діяльності ПТНЗ*. Конспект лекції з курсу підвищення кваліфікації для керівників професійно-технічних навчальних закладів за очно-дистанційною формою навчання. ЦППО АПН України. Київ: ТОК, 44.

Нямецук, Г. В. (2013). Ефективність діяльності вищих навчальних закладів у стратегічному партнерстві з бізнесом. *Стратегія економічного розвитку України*, 33, 265-270.

Окушко, Т. К., Петрович, Ж. В., Кириченко, В. І., Пащенко, О. В., Сокол, Л. М., & Харченко, Н. В. (Ред.). Т. К. Окушко, (2018). Особистісно орієнтовані технології національно-патріотичного виховання учнівської молоді в громадських об'єднаннях. *Методичний посібник*. Київ – Кропивницький: Імекс-ЛТД.

Саркісова, О. Ю. (2009). Кооперація і взаємодія у світі сучасних тенденцій розвитку суспільства, освіти і професійної підготовки. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. Збірник наукових праць*. 3(27), 2, 204-208.

Семьоркіна, О. М. (2011). *Роз'яснення Міністерства юстиції України від 24.01.2011 щодо характеристики громадських формувань як інститутів громадянського суспільства*. Взято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0016323-11/print>. (Дата звернення: 12.02.2018 р.)

Окушко, Т. К., Петрович, Ж. В., Чиренко, Н. В., Шпиг, Н. О., Пащенко, О. В., Сокол, Л. М., & Долгова, О. В. (Ред.) Т. К. Окушко. (2015). Соціальна ініціативність: змістово-технологічне забезпечення. *Посібник*. Харків: «Друкарня Мадрид».

Теннісон, Р. (2019). *Практичне керівництво по партнерству*. Взято з: <https://www.unpei.org/sites/default/files.pdf>. (Дата звернення: 12.04.2019 р.).

References

- Bessen, J. (2015, March). Toil and technology: Innovative technology is displacing workers to new jobs rather than replacing them entirely. *IMF Finance and Development Magazine*.
- Flake, R. (2018). *Promoting social partnership in employee training*. German Economic Institute.
- Hammermann, A., & Stettes, O. (2016). *Qualifikationsbedarf und Qualifizierung. Anforderungen im Zeichen der Digitalisierung. IW policy paper 3*. Köln.
- The Future of Jobs Employment. Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution January*. (2016).
- Alekseichuk, V. V. (2009). *Teoretychni pidkhody do obhruntuvannia sutnosti poniattia sotsialnoho partnerstva* [Theoretical approaches to substantiation of the essence of the concept of social partnership]. *Derzhava ta rehiony: nauk.–vyrob. zhurn. Zaporizhzhia: Klasch. pryivat. un–t., 1*, 10–13.
- Bezvukh, S. V., & Stopchak, A. Yu. (2015). Sotsialne partnerstvo nauky i biznesu: formy vzaiemodii, problemy i rekomendatsii shchodo ikh vyrishennia [Social partnership of science and business: forms of interaction, problems and recommendations for their solution]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu, 3* (3), 7–14.
- Bortnikova, O. H. (2012). Derzhavne upravlinnia zabezpechenniam sotsialnoi bezpeky ta problemy stanovlennia sotsialnoho partnerstva v Ukraini [State management of social security and problems of social partnership formation in Ukraine]. *Investytsii: Praktyka ta Dosvid: nauk. –prakt. zhurn, 13*, 85–89
- Ibrahimova, K. O. (2013). Definiitsia poniattia sotsialna vzaiemodiia, ii vydy ta osnovni teorii [Definition of the concept of social interaction, its types and basic theories]. *Problemy inzhenerno–pedagogichnoi osvity, 40–41*, 289–293.
- Karpova, T. S. (2017). Sotsialne partnerstvo yak osnova vzaiemovyyhidnoho spivrobitnytstva biznesu ta derzhavy [Social partnership as the basis of mutually beneficial cooperation between business and the state]. *Elektronne naukovye vydannia z ekonomichnykh nauk «Modern Economics», 3*, 69–77
- Koliada, N. M. (2009). Dytiachyi rukh yak instytut sotsializatsii ditei ta pidlitkiv [Children's movement as an institute for socialization of children and adolescents]. In S. D. Maksymenko (Ed.), *Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuka APN Ukrainy*. Kyiv.
- Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly* [The Concept of The New Ukrainian School]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova–ukrainska–shkola–compressed.pdf>
- Kontseptsiiia pidtrymky ta spriannia rozvytku dytiachoho hromadskoho rukhu v Ukraini* [The concept of supporting and promoting the development of the children's social movement in Ukraine]. (2018). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281–2018–%D1%80>
- Lisova, N. (2016). Sotsialne partnerstvo yak osnova derzhavno–hromadskoho upravlinnia zahalnoiu serednoiu osvitoiu [Social partnership as a basis of public-public management of general secondary education]. *Psykholoho–Pedagogichni Problemy Silskoi Shkoly, 54*, 183–191.
- Lisovets, O. V. (2008). *Formuvannia hotovnosti maibutnikh sotsialnykh pedagogiv do roboty z hromadskymy dytiachymy ta molodizhnymy orhanizatsiiamy* [Formation of the readiness of future social educators to work with community-based children and youth organizations] (Doctoral dissertation, Kyiv).
- Makhnachova, N. M. (2018). Rol sotsialnoho partnerstva v hromadi v umovakh detsentralizatsii [The role of social partnership in the community in the conditions of decentralization.]. *Efektivna Ekonomika, 6*. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6404>
- Molchanova, A. O. (2007). *Sotsialne partnerstvo v diialnosti PTNZ: Konspekt lektsii z kursu pidvyshchennia kvalifikatsii dlia kerivnykiv profesiino–tekhnichnykh navchalnykh zakladiv za ochno–dystantsiinoiu formoiu navchannia* [Social partnership in vocational institutions activities: A syllabus of a lecturer on the course of advanced training for heads of vocational and technical educational institutions in distance education]. Kyiv: TOK.
- Niameshchuk, H. V. (2013). Efektyvnist diialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv u stratehichnomu partnerstvi z biznesom [The effectiveness of higher education institutions in strategic

partnership with business]. *Stratehiia Ekonomichnoho Rozvytku Ukrainy*, 33, 265–270.

Okushko T. K., Petrochko Zh. V., Kyrychenko V. I., Pashchenko O. V., Sokol L. M., Kharchenko N. V.; T. K. Okushko. (Ed.). (2018). *Osobystisno orientovani tekhnologii natsionalno-patriotichnoho vykhovannia uchnivskoi molodi v hromadskykh obiednanniakh*: [Person-centred technologies of national-patriotic education of students in public associations]. Kyiv-Kropyvnytskyi: Imeks-LTD.

Sarkisova, O. Yu. (2009). Kooperatsiia i vzaiemodiia u sviti suchasnykh tendentsii rozvytku suspilstva, osvity i profesiinoi pidhotovky [Cooperation and interaction in the world of modern tendencies of development of society, education and vocational training]. In *Visnyk NTUU«KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedagogika: zbirnyk naukovykh prats: Vol. 3(27). Issue 2.* (pp. 204–208).

Semorkina, O. M. (2011). *Roziasnennia Ministerstva yustytisii Ukrainy vid 24.01.2011 shchodo kharakterystyky hromadskykh formuvan yak instytutiv hromadianskoho suspilstva* [Clarification of the Ministry of Justice of Ukraine of 24.01.2011 on the characterization of public formations as civil society institutions]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0016323-11/print>

Sotsialna initsiatyvnist: zmistovo-tekhnolohichne zabezpechennia [Social initiative: Content and technological support]. (2015). Kharkiv: «Drukarnia Madryd».

Tennison, R. (n. d.). *Praktychne kerivnytstvo po partnerstvu* [A practical guide to partnerships]. Retrieved from <https://www.unpei.org/sites/default/files.pdf/>